STICHTING PEUTJUT-FONDS

50 JAAR

1976 - 2026

A. BRAND, E. F.

J. J. VAN DEN BROEKE, E. F.

G. VAN BURKEN, E. ART.

H. C. BIJLSMA, E. F.

W. Z. CASPERS, E. S.

DARMAN, I. HNDL.

J. B. DE BONTE, E. F.

M. DEKKER, E. F.

DIPOIJDIJO, I. F.

DJOJO - SOSMITO, I. 1e LT. ADJ.

DOELASIH, I. F.

P. J. DRIESSCHES, E. F.

A. W. DUWAER, E. E.

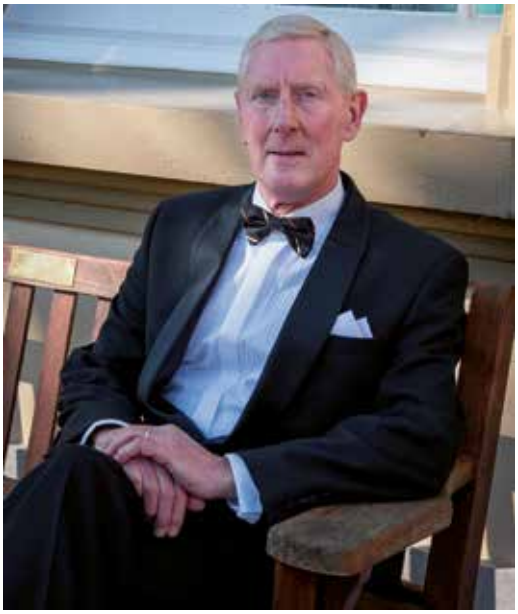
W. EBNER, E. F.

ENAN, I. F.

J. J. ENGELVAART LUIT. T. Z.

VOORWOORD

Als officier van het Regiment Van Heutsz is de Nederlands-Indische geschiedenis mij met de paplepel ingegoten. De inzet van het KNIL en het optreden van de Generaal Van Heutsz zijn in de loop der jaren vaak onderwerp van discussie geweest. Dat is geen probleem, zolang er maar wordt geleerd van het verleden. Daarvoor is zichtbaarheid en kennis van het gedeelde verleden nodig.

Ruim vijftig jaar geleden trof kolonel b.d. Brendgen de Erebegraafplaats Peutjut in een desolate toestand aan. Dit was voor hem aanleiding om samen met een aantal oud KNIL-collegae begin 1976 de Stichting Peutjut-Fonds (SPF) op te richten, een stichting die zich samen met Indonesië ging inzetten voor de restauratie en de instandhouding van dit gedeelde Indonesisch/Nederlands erfgoed.

Inmiddels bestaat de stichting dit jaar, in 2026, 50 jaar. In die halve eeuw werd de Erebegraafplaats Peutjut als cultureel erfgoed voor het nageslacht behouden. Allereerst door een initiële restauratie, maar daarna ook met aanvullende restauraties toen Peutjut door het natuurgeweld van de tsunami in 2004 ernstig werd beschadigd. Het resultaat mag er zijn: op dit moment ligt de Erebegraafplaats er netjes bij en wordt deze ook goed onderhouden.

Bij dit vijftigjarig jubileum van de stichting wil ik de huidige bestuursleden en ook hun voorgangers hartelijk danken voor hun inzet en betrokkenheid in de afgelopen jaren. Een stichting als de SPF kan haar bijzondere taak alleen blijven vervullen dankzij mensen die bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen en zich hiervoor willen inzetten.

Ik spreek daarom de hoop uit dat ook in de toekomst nieuwe bestuurders bereid zullen zijn het werk van de stichting voort te zetten wanneer binnen het bestuur vacatures ontstaan. Want na vijftig jaar is het werk van de SPF nog altijd van betekenis. Voor Peutjut, voor het behoud van de geschiedenis van Atjeh en voor het levend houden van de herinnering aan een gedeeld verleden. De Erebegraafplaats Peutjut moet vanuit dat gedeelde verleden, via een zich steeds veranderend heden, een verbinding blijven, ook voor toekomstige generaties Nederlanders en Indonesiërs.

Generaal-majoor b.d. Marc van Uhm

VAN DE VOORZITTER

Dit jaar, 2026, bestaat de Stichting Peutjut-Fonds (SPF) vijftig jaar. Een bijzonder moment om terug te kijken op wat in die halve eeuw is bereikt, maar ook om stil te staan bij de betekenis van het werk dat de stichting nog altijd verricht.

50 Jaar Stichting Peutjut-Fonds

Bij de oprichting in 1976 werden twee doelstellingen geformuleerd die tot op de dag van vandaag de kern van de stichting vormen:

1. De restauratie en het onderhoud van de Erebegraafplaats "Peutjut" in Banda Aceh, Indonesië;
2. De bevordering van de studie van de historie, de talen en de cultuur van Atjeh, evenals de verspreiding van kennis daarover.

De aanleiding voor de oprichting van de SPF ligt in een bijzondere leemte in de Nederlandse zorg voor oorlogsslachtoffers. Na de Tweede Wereldoorlog werd in Nederland de Oorlogsgravenstichting (OGS) opgericht, met als taak de zorg voor Nederlandse oorlogsslachtoffers. De OGS richt zich daarbij op oorlogsslachtoffers vanaf mei 1940. De vele Nederlandse militairen en burgers die in de voorafgaande periode, onder meer tijdens de Atjeh-oorlog, om het leven kwamen, vallen daarmee buiten haar werkterrein.
Dat betekende ook dat de Erebegraafplaats Peutjut in Banda Aceh niet op financiële steun van de Nederlandse overheid kon rekenen. Met de oprichting van de SPF in 1976 werd deze leemte opgevuld. De stichting nam de verantwoordelijkheid op zich voor het behoud en onderhoud van Peutjut en vervult die bijzondere rol inmiddels al vijftig jaar met grote inzet en toewijding. En wat het werk van de stichting ook zo bijzonder maakt, is dat de instandhouding van Peutjut inmiddels een gedeelde verantwoordelijkheid, samen met de Indonesiërs, is geworden.

Peutjut is echter meer dan een begraafplaats. De graven vormen een tastbare herinnering aan een gedeeld en soms beladen verleden van Nederland en Indonesië. Juist daarom heeft het behoud van deze plek een betekenis die verder reikt dan het onderhouden van een historisch monument. Peutjut biedt ruimte voor herinnering, ontmoeting en dialoog over geschiedenis, erfgoed en de relatie tussen beide landen. Maar ook voor verbinding tussen het verleden, heden en toekomst.

In dit jubileummagazine kijken de huidige bestuurders vanuit een persoonlijke invalshoek terug op hun betrokkenheid bij de stichting. Hun verhalen laten zien hoeveel betrokkenheid, tijd en energie in de afgelopen jaren is geïnvesteerd om de doelstellingen van de SPF te verwezenlijken. Het zijn persoonlijke herinneringen, maar tegelijkertijd vormen zij samen een stukje van de geschiedenis van de stichting zelf.

Een belangrijke opgave voor de komende jaren is ook het betrekken van een nieuwe, jongere generatie bij het werk van de Stichting Peutjut-Fonds. De geschiedenis die aan Peutjut en aan de relatie tussen Nederland en Atjeh verbonden is, raakt steeds verder verwijderd van de directe beleving van jongere generaties. Juist daarom is het van belang deze geschiedenis levend te houden en jongeren te interesseren voor de betekenis ervan. Tegelijkertijd staat de stichting voor de belangrijke opdracht om een nieuwe generatie bestuurders te vinden die het werk in de toekomst wil voortzetten. De huidige bestuurders realiseren zich dat hun betrokkenheid niet vanzelfsprekend eindeloos kan duren. Zij willen hun kennis en ervaring daarom actief overdragen aan nieuwe bestuurders en hen begeleiden en voorbereiden op hun toekomstige verantwoordelijkheid. Daarbij gaat het niet alleen om het bestuur vanuit Nederland, maar ook om het daadwerkelijk voortzetten van het werk ter plaatse in Banda Aceh. Laten we ook de onmisbare hulptroepen achter de schermen benoemen. Marion Rhemrev, jarenlang de 'stille kracht' bij het secretariaat, en Anton Stolwijk, die als webmaster ervoor zorgt dat onze stichting digitaal zichtbaar en bereikbaar blijft. Zonder hen zou veel van het dagelijkse werk eenvoudigweg niet kunnen worden gedaan. Ook zij willen op termijn het stokje overdragen, zodat hun waardevolle werk wordt voortgezet. Zo kan de kennis en ervaring die in vijftig jaar is opgebouwd worden doorgegeven en kan een nieuwe generatie zich mede-eigenaar voelen van de bijzondere opdracht van de stichting. Alleen op die manier kunnen wij ervoor zorgen dat Peutjut ook in de komende decennia een plaats van herinnering, verbinding en dialoog blijft.

Op naar de volgende vijftig jaar.

Luitenant-kolonel b.d. Richard Rhemrev

DE TSUNAMI VAN 2004 EN HET BEHOUD VAN PEUTJUT

Op 26 december 2004 vond op zo'n 150 km voor de kust van Aceh in de Indische Oceaan een zeer zware zeebeving plaats. Als gevolg van deze zeebeving stortten op het land gebouwen en bruggen in. Maar het veel grotere indirecte gevolg van deze zeebeving was de daaropvolgende tsunami. Die was desastreus.

De Nederlandse defensieattaché kolonel Kool direct na de tsunami

Tsunami is een Japans woord, een samenstelling van Tsu (=haven) en Nami (=golf). Een Tsunami is dus een vloedgolf die de kust bereikt.
Deze zeebeving vlak voor de kust van Aceh was het gevolg van het verschuiven van twee continentale platen. Toen die twee platen plotseling over elkaar heen schoven met als gevolg een enorme opwaartse druk, verplaatste het zeewater zich als gevolg hiervan in de vorm van een vloedgolf in alle richtingen. Al binnen 10 minuten na de beving bereikte deze vloedgolf de nabijgelegen kust van Aceh. De golf was huizenhoog, of zoals men in Indonesië zegt: palmenhoog. Het was een alles vernietigende watermassa die met een enorme kracht zo'n vijf kilometer het land in rolde en daarbij letterlijk alles wegvaagde. Omdat er daarna in zee een vacuüm ontstond, rolde de vloedgolf ook nog eens terug, zelfs met een nog meer verwoestende kracht, omdat nu ook heel veel puin met de vloedgolf mee terug werd gesleurd. Een groot deel van de stad Banda Aceh was binnen een half uur van de aardbodem weggevaagd. Meer dan 200.000 mensen kwamen bij deze tsunami om het leven, waarvan het merendeel in Noord-Sumatra.

Een omgeving waar alles is weggevaagd
Toendertijd was ik als defensieattaché werkzaam op onze Nederlandse ambassade in Jakarta. Het duurde een aantal dagen voordat in Jakarta de enorme omvang van de ramp in Aceh duidelijk werd. Alle verbindingen met het rampgebied waren namelijk uitgevallen en ook de lokale overheid was letterlijk door het water weggevaagd. Toen de omvang van de ramp door met name satellietbeelden en verkenningsvluchten zichtbaar werd, kwam ook de (internationale) noodhulp op gang. In eerste instantie militaire noodhulp, hoofdzakelijk via

zee en door de lucht. Defensieattachés vervullen bij de coördinatie van internationale militaire noodhulp in zo'n situatie een onmisbare rol. Ook ik ben daarom als Nederlandse defensievertegenwoordiger direct na de ramp naar Aceh gegaan. Kort na de tsunami kwam ik in het rampgebied aan, na mee te hebben gelift met militair luchttransport van te hulp geschoten buurlanden. Het is bijna niet te bevatten wat je dan ter plaatse aantreft. Een omgeving waar alles is weggevaagd, bijna niets meer overeind staat en waar het zowel letterlijk als figuurlijk doodstil is. De foto waarop ik midden in het rampgebied in Aceh sta, geeft dit enigszins weer, hoewel een foto hoofdzakelijk alleen maar het beeld overdraagt en maar heel beperkt het erbij behorende gevoel. Mijn assistent defensieattaché, Jan Warmoeskerken (inmiddels al vele jaren penningmeester van de stichting) bleef achter op de ambassade in Jakarta om contact met ons Ministerie van Defensie in Den Haag te onderhouden. De communicatiemogelijkheden vanuit het rampgebied waren, vooral in de eerste weken na de ramp, heel beperkt. Weliswaar werd al vrij snel in het rampgebied een extra mobiel gsm-netwerk opgezet, maar de capaciteit daarvan was beperkt. Het sturen van smsjes was mijn meest betrouwbare vorm van communicatie met de ambassade. Helaas beschikte ik toentertijd niet over satellietcommunicatie apparatuur.

Ook Nederland leverde militaire noodhulp

Het historische Kraton in Banda Aceh (het vroegere Koetaradja), met o.a. het paleis van de gouverneur van Aceh, was na de ramp ingericht als crisiscentrum. Vandaaruit werd de inzet van de (militaire) noodhulp gecoördineerd. Het Kraton lag net buiten het door de vloedgolf weggevaagde deel van de stad. In dit crisiscentrum nam ik als defensieattaché regelmatig deel aan de besprekingen. Daar werd dan geïnventariseerd aan welke noodhulp de grootste behoefte bestond en

Nederlandse militaire Air Traffic Controllers met mobiele communicatie apparatuur

werd ook aan mij gevraagd of en waarmee defensie in Nederland zou kunnen bijdragen. Vanzelfsprekend stond Nederland positief tegenover het leveren van hulp. Hoewel, juristen van ons Ministerie van Buitenlandse Zaken waren in eerste instantie enigszins terughoudend en wezen op het feit dat wij formeel nog in oorlog waren met Aceh, omdat onze eerdere oorlogsverklaring uit 1873 nog nooit formeel was ingetrokken. Tot aan de tsunami waren in Aceh ook strijders van de vrije Aceh-beweging (Gerakan Aceh Merdeka, ofwel GAM) actief en pleegden geregeld aanslagen. Vanuit Den Haag kreeg ik de richtlijn dat ik als herkenbare Nederlandse militair in Aceh toch wel moest oppassen. Ter plaatse had ik echter al snel door dat de enorme omvang van de ramp en de wens om hulp te ontvangen eerdere tegenstellingen oversteeg. Zo verzochten de Indonesische autoriteiten mij of Nederlandse militairen op korte termijn extra mobiele communicatieapparatuur konden installeren op vliegvelden en vliegstrips in het rampgebied. De Nederlandse krijgsmacht beschikte namelijk over deze

Noodhulp gebracht door een Nederlandse KDC-10 van de Koninklijke Luchtmact

schaarse apparatuur. Met behulp van die mobiele (draagbare) militaire communicatieapparatuur kon de plaatselijke luchtverkeersleiding beter en met een groter aantal militaire transporttoestellen communiceren, waardoor de aanvoer van hulpgoederen door de lucht kon worden geïntensiveerd. Gelukkig stelde Nederland deze apparatuur direct beschikbaar en nog geen week later kon ik Nederlandse militaire experts met de apparatuur in Medan opvangen en met behulp van een Singaporese militaire transporthelikopter ook nog naar afgelegen vliegstrips brengen.

Met deze communicatieapparatuur t.b.v. de luchtverkeersleiding konden deze vliegstrips voor militair luchttransport worden opengesteld en kwam ook in de afgelegen gebieden de aanvoer van noodhulp op gang. Ook onze Koninklijke Luchtmacht heeft met een militair transporttoestel hulpgoederen via de lucht aangevoerd. Ten slotte heeft Nederland het beschikbaar stellen door de NAVO van noodbruggen, zgn. baileybruggen, gecoördineerd en hebben Nederlandse genisten lokaal personeel opgeleid in het bouwen van deze noodbruggen. Met deze noodbruggen werd na een aantal maanden de overgang van militaire noodhulp (die in eerste instantie hoofdzakelijk via de lucht plaatsvond) naar de wederopbouwfase (in grotere hoeveelheden via wegtransport) in gang gezet.

Ook Peutjut was zwaar beschadigd maar kon worden behouden

Op een gegeven moment werd ik in het crisiscentrum (in het historische Kraton in Banda Aceh) als Nederlandse defensieattaché aangesproken door de heer Rusdi Sufi. Hij bleek de lokale vertegenwoordiger te zijn van de Stichting Peutjut-Fonds, een voor mij toen nog onbekende stichting. Gelukkig had de heer Rusdi Sufi en zijn gezin de ramp overleefd, maar

Foto boven en onder: Peutjut na de tsunami

hij was natuurlijk wel enorm aangeslagen. Hij attendeerde mij desondanks in dat crisiscentrum op het Kerkhof Peutjut en vertelde mij dat deze Erebegraafplaats uit de Atjeh-oorlog ook voor de Acehers een waardevol cultureel erfgoed was als symbool van hun verzet tegen overheersing. Ik ben gelijk naar Peutjut gaan kijken.
Op de foto's is te zien hoe ik de Erebegraafplaats toen aantrof. De Tsunami had Peutjut voor een groot deel overspoeld en de Erebegraafplaats was dan ook zwaar beschadigd. Het na de overstroming achtergebleven puin lag overal, zowel voor de Erepoort, als op de begraafplaats zelf. De muur rond Peutjut was voor een deel weggevaagd en veel grafmonumenten waren kapot. Maar het meest trieste was dat tussen al dat puin ook nog de nodige aangespoelde stoffelijke resten lagen van Acehers die de ramp helaas niet hadden overleefd.

Mede om verdere uitbraak van ziektes te voorkomen, besloten de autoriteiten om de dodelijke slachtoffers van de tsunami zo snel mogelijk in massagraven

te begraven, waarbij in het meest getroffen deel van Banda Aceh het puin met bulldozers of ander zwaar materieel zou worden geruimd. Door de vloedgolf was het namelijk nagenoeg uitgesloten dat er zich nog overlevenden onder het puin zouden bevinden en was het dus verantwoord om voor het puinruimen zwaar materieel in te zetten. Dit dreigde ook op het zwaar beschadigde Peutjut te gebeuren, vertelde de heer Rusdi Sufi mij. Gelukkig kon ik de lokale autoriteiten ervan overtuigen om het terrein van Peutjut niet gelijk met bulldozers te ruimen, maar voor Peutjut eerst een time-out te nemen, waarin de heer Rusdi Sufi kon organiseren dat de Erebegraafplaats met lokale krachten handmatig, in plaats van met zwaar materieel, zou worden geruimd. Vanuit onze ambassade in Jakarta

De defensieattaché en Rusdi Sufi bekijken het herstel van de muur rond Peutjut

had Jan Warmoeskerken inmiddels contact weten te leggen met de Stichting Peutjut-Fonds. Gelukkig stelde de stichting zich onmiddellijk financieel garant voor de te maken kosten om Peutjut handmatig te ruimen, waarmee tegelijkertijd de beschadigde grafmonumenten zoveel mogelijk werden gespaard. Ook stelde de stichting gelden beschikbaar om de weggevaagde delen van de muur rond Peutjut zo snel mogelijk provisorisch te herstellen. Hiermee werd Peutjut behouden en kon op termijn gedacht worden aan verder herstel.

Fondsenwerving en restauratie

De militaire noodhulp ging na de ramp langzaam maar zeker over naar civiele noodhulp. Dit was ook het moment waarop een paar maanden na de ramp een delegatie van het bestuur van de stichting weer een werkbezoek kon brengen aan Banda Aceh om samen met onze lokale vertegenwoordiger de heer Rusdi Sufi met de lokale autoriteiten afspraken te maken voor het herstel van de Erebegraafplaats. Op dat moment waren daarvoor van Indonesische zijde geen fondsen beschikbaar, omdat hun prioriteit natuurlijk lag bij het ondersteunen van de slachtoffers van de ramp en bij de wederopbouw van de civiele infrastructuur. De lokale autoriteiten stelden de aangeboden (financiële) hulp van de stichting om het herstel van Peutjut mogelijk te maken, dan ook buitengewoon op prijs. Gelukkig kwamen de trouwe donateurs van de stichting ruimhartig in actie en heeft het bestuur ook bij verschillende (culturele) instellingen, waaronder Stichting Het Gebaar en de Mondriaanstichting, om extra fondsen gevraagd. Richard Rhemrev, toen secretaris van de stichting, heeft en marge van een bezoek aan Aceh ook nog een keer de Nederlandse ambassade in Jakarta bezocht om o.a. met ons te bespreken op welke wijze onze ambassade de fondsenwerving van de stichting kon ondersteunen. Ook bespraken we met de Directeur Indonesië van de Oorlogsgravenstichting (OGS) hoe de OGS met technische kennis aan de restauratie van Peutjut zou kunnen bijdragen. Na terugkeer in Nederland heeft Richard Rhemrev de resultaten van de verkenningen en de besprekingen van het bestuur met de lokale autoriteiten vastgelegd in een beleidsplan voor de restauratie van Peutjut. Speerpunten in dit beleidsplan waren samenwerking met lokale autoriteiten, het maximaal inzetten van lokaal personeel bij de herstelwerkzaamheden en m.b.t. de daadwerkelijke restauraties het leggen van prioriteit bij de entree van Peutjut, bij de Erepoort en bij de grafmonumenten in het verlengde daarvan.

De volledige restauratie van de Erebegraafplaats Peutjut, in combinatie met de verdere fondsenwerving, zou nog vele jaren in beslag nemen. Vanuit het bestuur werd in de daaropvolgende jaren regelmatig een werkbezoek aan Aceh gebracht om de voortgang van de werkzaamheden te coördineren en om verdere plannen te maken. Ook ik ondersteunde in mijn hoedanigheid van defensieattaché vanuit de ambassade dit proces, samen met mijn assistent Jan Warmoeskerken. Regelmatig waren wij beiden in die periode ook in Aceh en konden we voor het bestuur de actuele voortgang van de herstelwerkzaamheden volgen. Niet verwonderlijk dus

Peutjut na de restauratie met het nieuwe Tsunami Museum op de achtergrond

dat Jan en ik na onze terugkeer in Nederland bestuurslid zijn geworden van de stichting en wij dit nog steeds zijn. We voelen ons dan ook nauw met Peutjut en met Aceh verbonden.
Door extra investeringen van rond de € 200.000, was Peutjut zo'n 10 jaar na de tsunami weer zo goed als mogelijk in de oude staat hersteld. Om trots op te zijn. Als bestuur van de stichting zijn we daarbij veel dank verschuldigd aan al die vrijwilligers, donateurs en instellingen die dit mogelijk hebben gemaakt. De lokale autoriteiten en de bevolking van Aceh zijn uitermate dankbaar dat door ons aller inzet dit waardevolle culturele erfgoed behouden is gebleven.

Tsunami museum
Naast de Erepoort is tijdens de wederopbouw van Banda Aceh een groot nieuw Tsunami museum gebouwd. Een indrukwekkend museum met interactieve tentoonstellingen. Op de foto van Peutjut na de restauratie is dit grote (grijze) Tsunami museum (in de vorm van een vloedgolf) zichtbaar. Het museum trekt jaarlijks vele duizenden bezoekers, waarvan ook een deel Peutjut bezoekt en zo ook kennisneemt van dit deel van de geschiedenis van Aceh. Logisch dus dat het bestuur samenwerking met het museum nastreeft.

Epiloog
De Tsunami van december 2004 was voor de bevolking van met name (Banda) Aceh desastreus. En bijna was ook de Erebegraafplaats Peutjut verloren gegaan. Dankzij de inzet van velen kon dit militair cultureel erfgoed echter worden gered. Hopelijk zijn zowel in Aceh als in Nederland velen bereid om zich ook in de toekomst voor het behoud van Peutjut te blijven inzetten.
Na de tsunami was er gelukkig ook een politiek momentum om de gewapende strijd voor onafhankelijkheid van Aceh niet opnieuw voort te zetten. De verzetsbeweging GAM besloot om na 30 jaar strijd haar wapens definitief neer te leggen in ruil voor politieke zeggenschap en vergaande autonomie voor Aceh. Begin dit jaar hebben Jan Warmoeskerken en ik tijdens een werkbezoek aan Aceh (wederom) ervaren dat in Aceh nog steeds sprake is van een tolerante samenleving met hele vriendelijke mensen. Toevallig ontmoetten wij op Peutjut toen ook nog een drietal jonge Nederlandse toeristen die dit enthousiast beaamden. Schroom daarom niet om ook zelf een keer Aceh en Peutjut te bezoeken. U treft in Noord-Sumatra nog het min of meer authentieke Indonesië aan. Zeker de moeite waard!

Kolonel b.d. Charles Kool, vicevoorzitter

Nederlandse bezoekers tekenen gastenboek op Peutjut

DE ATJEH-OORLOG, HET ONTSTAAN VAN DE BEGRAAFPLAATS PEUTJUT EN 50 JAAR STICHTING PEUTJUT FONDS

Een chronologisch perspectief op strijd, herinnering en herdenken

Een langdurige en ingrijpende oorlog
De Atjeh-oorlog, die begon in 1873, liep uit tot het langst durende en meest ingrijpende conflict in de Nederlands-Indië. De oorsprong is onder meer te vinden in verdragen met Engeland waarbij Nederland de opdracht had de zeeroverij op de belendende kusten te bestrijden. Wat aanvankelijk werd gezien als een relatief korte militaire expeditie, groeide uit tot een decennialange strijd die diepe sporen naliet in zowel Atjeh als Nederland.

De aanleiding voor de oorlog lag in de strategische en politieke positie van het sultanaat Atjeh, gelegen aan de noordpunt van Sumatra. Voor Nederland was controle over deze regio van groot belang, niet alleen vanwege de verdragsverplichtingen met Engeland maar ook vanwege het belang van het beveiligen van handelsroutes naast geopolitieke invloed. Het was mondiaal een tijd van het verkrijgen van koloniën door westerse machten en Nederland bleef hierbij niet achter. De Atjehse bevolking bood echter fel verzet tegen de Nederlandse aanwezigheid.

De eerste militaire expedities verliepen moeizaam en gingen gepaard met zware verliezen. In de jaren die volgden, ontwikkelde de oorlog zich tot een langdurige strijd tussen Nederland en diverse Atjeehse verbanden. De gevolgen waren enorm: duizenden militairen verloren het leven, terwijl ook aan Atjehse zijde tienduizenden slachtoffers vielen.

Het ontstaan van begraafplaats Peutjut
Pas laat in de negentiende eeuw ontstonden er vanuit diverse naties initiatieven te komen tot het bergen van lichamen van gesneuvelde militairen en het met militaire eer begraven ervan. Al in de beginfase van het Atjeehconflict werd duidelijk dat er behoefte was aan een centrale begraafplaats voor gesneuvelde militairen. Vanaf 1874 werden Nederlandse militairen begraven op een terrein in het centrum van het huidige Banda Aceh, dat bekend kwam te staan als Peutjut. De locatie was niet toevallig gekozen en had al een bijzondere status: er lagen reeds prominente Atjehers begraven, waaronder een zoon van sultan Iskandar Muda. De naam “Peutjut” verwijst naar het Atjehse woord voor “kroonprins” .

In de loop der jaren groeide de begraafplaats uit tot een omvangrijk terrein. Uiteindelijk werden er circa 2.200 militairen begraven, naast enkele honderden burgers. Daarmee ontwikkelde Peutjut zich tot een kenmerkend monument als herinnering aan de Atjeh-oorlog.

De erepoort als monument van herinnering
Naarmate het aantal graven toenam, groeide ook de behoefte aan een centrale, monumentale plek binnen de begraafplaats. Daartoe werd in 1893 een karakteristieke erepoort gebouwd. Deze erepoort is los van een monument ook een plek van herinnering en onderdeel van het immaterieel erfgoed van Peutjut.

Deze poort werd conform heersende militaire traditie in Europa voorzien van marmeren platen met daarop de namen van gesneuvelde militairen en vormde het ceremoniële hart van Peutjut. Het fungeerde niet alleen als toegangspoort, maar ook als monument op zichzelf dat de omvang van het verlies zichtbaar maakte. De erepoort gaf de begraafplaats een formeel en waardig karakter en benadrukte de functie van Peutjut als plek van collectieve herinnering.

De trambaan: verbinding tussen stad en herinneringsplek
Een bijzonder, maar minder bekend element in de geschiedenis van Peutjut is de trambaan die de begraafplaats verbond met de stad Banda Aceh. Deze tramlijn maakte deel uit van de koloniale infrastructuur en werd aangelegd voor zowel militaire als burgerlijke logistieke doeleinden. De verbinding maakte het mogelijk om mensen, materialen en overledenen efficiënt te vervoeren tussen de stad en de begraafplaats. Hierdoor bleef Peutjut niet alleen een afgezonderde rustplaats, maar ook een integraal onderdeel van het stedelijke netwerk.

Daarnaast vergrootte de trambaan de toegankelijkheid van de begraafplaats voor bezoekers, militairen en bestuurders. Daarmee droeg zij bij aan de ontwikkeling van Peutjut als plek van herdenking en ceremonie.

Van oorlog naar herinnering
Na verloop van tijd veranderde het karakter van Peutjut. Waar de begraafplaats in eerste instantie een direct gevolg was van een lopend conflict, groeide zij uit tot een blijvende monumentale herinneringsplek. Hoewel de

Atjeh-oorlog in het begin van de twintigste eeuw mede door inzet van generaal Van Heutsz feitelijk tot een einde kwam, bleef de herinnering zichtbaar in de vele graven en monumenten. Peutjut werd en bleef daarmee een tastbare herinnering aan een complexe geschiedenis.

Een blijvende historische betekenis
Het chronologische verloop van de Atjeh-oorlog en de ontwikkeling van Peutjut laten zien hoe vanuit een militaire noodzaak een plek met diepe historische betekenis ontstond.
Peutjut is dan ook meer dan een begraafplaats. Het is een monument dat de geschiedenis zichtbaar houdt en uitnodigt tot reflectie. Door het behoud van deze plek blijft niet alleen het verleden tastbaar, maar vormt het ook een blijvende uitnodiging voor begrip en dialoog in het heden over het gedeelde verleden. Hiermee is Peutjut ook onderdeel van het immaterieel erfgoed geworden.

50 JAAR STICHTING PEUTJUT FONDS

Een halve eeuw betrokkenheid, van dirigeren naar samenwerken

De Erebegraafplaats in vervallen staat anno 1970

Op 29 januari 1976 werd Stichting Peutjut Fonds opgericht. In 2026 markeert de stichting haar vijftigjarig bestaan – een bijzonder moment om terug te blikken op een halve eeuw inzet voor het behoud van de historische begraafplaats Peutjut in Banda Aceh.

Sinds de oprichting heeft de wereld ingrijpende veranderingen doorgemaakt. Toch is de kern van het werk van de stichting onveranderd gebleven: het bewaren van een plek die geschiedenis, herinnering en betekenis samenbrengt.

Wat gebeurde er nog meer op 29 januari 1976? Het was een behoorlijk koude dag in Nederland met een gemiddelde temperatuur van -7,2 graden Celsius. Daarnaast waren er aanslagen in Londen uitgevoerd door de IRA en erkende de Sovjet-Unie het bestaan van Leninsk, een stad gewijd aan het ruimte programma, momenteel gelegen in Kazachstan. Tevens brandde in Den Haag het Zeiss Planetarium volledig af. Het was

hiermee geen dag die zonder incidenten voorbij ging.

Een ontstaan vanuit betrokkenheid
De geschiedenis van Stichting Peutjut Fonds begon niet in een bestuurskamer, maar vanuit persoonlijke betrokkenheid. In 1970 keerde KNIL-kolonel buiten dienst Johann Brendgen terug naar Atjeh, een plek die voor hem diepe betekenis had. Wat hij daar aantrof, raakte hem: de Nederlandse begraafplaats Peutjut in Banda Aceh verkeerde in vervallen staat. Graven waren beschadigd en het terrein werd nauwelijks onderhouden. Wat voor Brendgen in eerste instantie een schok was vormde tevens het begin van een missie. Met steun van zowel lokale Atjehse instanties als Nederlandse donateurs zette Brendgen zich in voor herstel. In 1976 leidde dit tot de oprichting van Stichting Peutjut Fonds, met twee duidelijke doelstellingen: het behoud en onderhoud van deze bijzondere plek en daarmee ook het behoud van het immaterieel erfgoed van de stichting.

Groei en professionalisering
Wat begon als een initiatief gedreven door persoonlijke inzet, groeide in de loop der jaren uit tot een organisatie met structuur en continuïteit. De stichting ontwikkelde zich van een klein netwerk van betrokkenen tot een organisatie met een bredere achterban in Nederland, opererend in een veranderend maatschappelijk speelveld.

De nadruk verschoof van incidentele restauraties naar structureel onderhoud en duurzame samenwerking. Daarbij staat niet langer het 'aansturen', maar het samenwerken met lokale partners centraal. Een treffend voorbeeld is de samenwerking met het Tsunami Museum, waarmee niet alleen inhoudelijk, maar feitelijk ook fysiek verbinding is gelegd.

Impact in de praktijk
De impact van Stichting Peutjut Fonds is tastbaar aanwezig op de begraafplaats zelf. Peutjut is een monumentale plaats die ons doet reflecteren op het verleden; met name inzake de Atjeh-oorlog (1873–1942), waar duizenden slachtoffers vielen. Op deze plek

Na vijftig jaar blijft de kern van het werk onveranderd: zorg dragen voor het onderhoud van Peutjut

Peutjut in de huidige staat

liggen circa 2.200 militairen en honderden burgers begraven. De graven maken onderdeel uit van een gedeelde geschiedenis en nodigen uit zich te verdiepen in de diepere achtergronden daarvan. Het is door de inzet van de Stichting dat de begraafplaats werd behouden als waardige herinneringsplek. Restauraties, onderhoud en respectvolle inrichting zorgen ervoor dat de geschiedenis zichtbaar en toegankelijk blijft voor huidige en toekomstige generaties. Dit is niet zonder uitdagingen, klimaatverandering zorgt bijvoorbeeld voor overstromingen doordat regenbuien steeds intenser hun weerslag hebben op Atjeh. Daarnaast zijn de invloeden van het geldende klimaat ook dermate dat periodiek onderhoud en herstel van groot belang zijn.

Een ingrijpende gebeurtenis
De impact van de tsunami van 2004 op Peutjut vormt een indrukwekkend hoofdstuk in de recente geschiedenis van de begraafplaats. Toen op 26 december 2004 een verwoestende zeebeving voor de kust van Sumatra een tsunami veroorzaakte, werd ook Banda Aceh zwaar getroffen. Grote delen van de stad werden weggevaagd en duizenden mensen kwamen om het leven. Het menselijk leed was nauwelijks te overzien en de materiële schade was enorm. Te midden van deze enorme verwoesting bleef de begraafplaats Peutjut – hoewel niet ongeschonden – opmerkelijk herkenbaar als historische plek. Schade aan muren, graven en infrastructuur maakte direct herstel noodzakelijk, maar tegelijkertijd onderstreepte de ramp de kwetsbaarheid én de veerkracht van dit erfgoed. Voor Stichting Peutjut Fonds betekende dit een intensivering van de inspanningen: in samenwerking met lokale partners werd gewerkt aan herstel en behoud, juist in een periode waarin de regio zich nog moest herstellen van een humanitaire ramp van ongekende omvang.

De maatschappelijke betekenis vandaag
In de huidige tijd krijgt het werk van de stichting een bredere betekenis. Peutjut is niet alleen een historische locatie, maar ook een plek van reflectie en verbinding. Peutjut heeft daarom ook altijd getracht een link met de academische wereld te behouden. In Aceh zijn er ook regelmatig bezoeken door studenten en leerlingen op lokatie. In Nederland zien we de interesse in Peutjut niet altijd terug, wel is het zo dat voor nieuwe generaties vormt het een tastbare schakel met hun Indische wortels. In een periode waar veel studies verschijnen zowel over de koloniale periode als de Dekolonisatieperiode herinnert deze begraafplaats aan een gedeeld verleden tussen Nederland en Indonesië en biedt ruimte voor dialoog over geschiedenis, erfgoed en herinnering. Lessen uit het verleden worden getrokken uit bestudering van het verleden en vanuit respect voor allen die hierin een rol hebben gespeeld. Monumenten als deze begraafplaats overstijgen politieke agenda's en vormen een handreiking om in dialoog en gedegen studie te leren van het verleden.

Blik op de toekomst
Na vijftig jaar blijft de kern van het werk onveranderd: zorg dragen voor het onderhoud van Peutjut. Tegelijkertijd kijkt de stichting vooruit.

Een van de uitdagingen ziet de Stichting in een teruglopend donateursbestand. Dat is in zekere zin verklaarbaar. De historische band met Nederlands-Indië en de Atjeh-oorlog wordt met het verstrijken van de tijd minder direct gevoeld. Generaties die nog een persoonlijke of familiale connectie hadden met deze geschiedenis worden kleiner, terwijl voor jongere generaties deze periode verder weg staat.

Juist daarom ligt er een belangrijke opgave voor de stichting: het verhaal van Peutjut blijven vertellen op een manier die ook nieuwe doelgroepen aanspreekt. Niet alleen als onderdeel van een gedeeld verleden, maar ook als plek van erfgoed, reflectie en betekenis in het heden.

Slotwoord
Vijftig jaar Stichting Peutjut Fonds staat voor een halve eeuw inzet in een voortdurend veranderende wereld. Waar de Stichting ontstond in de nasleep van de onafhankelijkheid van Indonesië, opereert zij vandaag in een nieuwe geopolitieke en maatschappelijke context. Dit vraagt om aanpassingsvermogen: in de manier van samenwerken, in het bereiken van nieuwe generaties en in het waarborgen van financiële continuïteit. Tegelijk blijft de kern onveranderd. Met toewijding blijft de Stichting zich inzetten voor het behoud van Peutjut – als plaats van herinnering, erfgoed en verbinding – met het oog op een toekomst waarin dit werk wordt voortgezet door volgende generaties. Respect voor de geschiedenis draagt bij aan begrip voor elkaars standpunten. Daartoe blijft de Stichting onverkort het voortbestaan van dit monument steunen ook als uitgestoken hand naar het gedeelde verleden tussen Indonesië en Nederland.

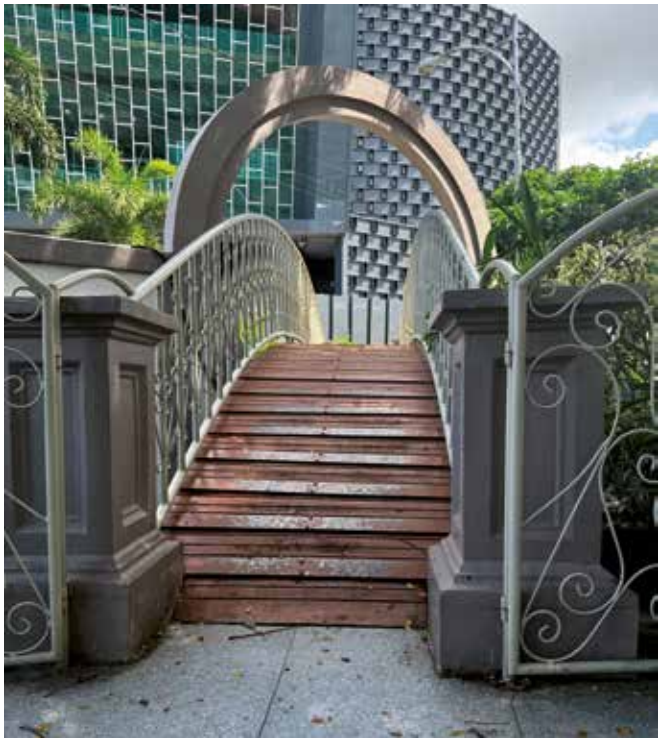
Drs. Xander Somers, algemeen bestuurslid culturele zaken

STICHTING PEUTJUT-FONDS 50 JAAR

Periode 2002-2026

Aceh maakt al sinds mijn overgrootvader deel uit van de familiegeschiedenis, een aaneengesloten lijn van vier generaties die te maken kreeg, en nog steeds heeft, met deze unieke provincie in de kop van Noord-Sumatra. Generaties die lang verbonden zijn met Aceh, op verschillende manieren. Majoor Genie P.V. Rhemrev, zijn zoon Majoor RMWO 4e klasse W.V. Rhemrev, zijn zoon KNIL-arts en Chef hospitaal in Medan, de latere Generaal-majoor Arts N.A.N.V. Rhemrev en zijn zoon, ikzelf, Luitenant-kolonel R.W.V. Rhemrev, op dit moment voorzitter van de Stichting Peutjut-Fonds en nog steeds verbonden met het Regiment Van Heutsz. Allen militair, veteraan, officier, geridderd in de Orde van Oranje-Nassau, op verschillende manieren met Aceh betrokken, in het verleden, in het heden met de Stichting Peutjut-fonds, kijkend naar de toekomst, met een structurele manier van denken en werken vanaf 1976 tot in 2026, waarin het vijftigjarig bestaan van de Stichting Peutjut-Fonds is bereikt. Waarbij de geschiedenis niet ontkend werd, waar tegenstanders elkaar weliswaar eerst bevochten, maar daarna elkaar accepteerden en nu het heden met elkaar verbinden.

Na mijn aantreden in 2002 werkend aan het herstel in Aceh aan vooral Peutjut na de verwoestende Tsunami van 26 december 2004. Verbonden, verbinding, een brug slaan, een brug feitelijk zelfs zien ontstaan tussen het heden (het Tsunami museum) en het verleden (de Erebegraafplaats Peutjut). Vier aaneengesloten generaties, allen gelijk maar ook zo verschillend.

De brug tussen het Tsunami museum en het voorterrein Peutjut

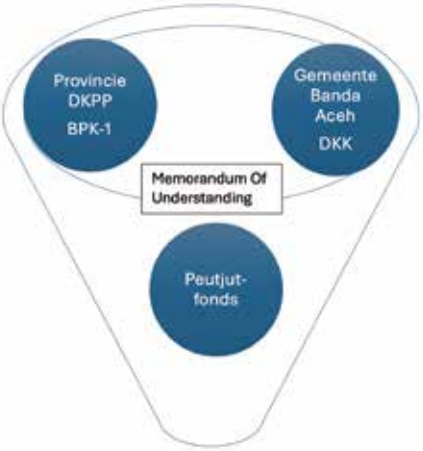

Maj PV Rhemrev (stamboek) *Maj WV Rhemrev* *GenMaj NANV Rhemrev* *LKol RWV Rhemrev*

Verbinding ontstaat niet zomaar. Daar moest wel wat aan voorafgaan. Dankzij ruime ervaring als Cimic-militair (Civil-military cooperation) wist ik dat we vooral de lokale bevolking, de lokale bedrijven en de lokale deskundigheid moesten inschakelen om aan de verwoestende gevolgen van de Tsunami wat te doen. Cimic-gedachte: bevorder "Local Capacity Building". Ook toen wisten we dat er een cruciale rol zou zijn in de samenwerking van de stichting met lokale autoriteiten en daarmee ook een vorm van legitimatie realiserend voor onze aanwezigheid, onze inzet en ondersteuning bij de herstelwerkzaamheden. Maar vanwege de omvang van de ramp was dat niet eenvoudig. We opereren, tot op de dag van vandaag, in een gebied waarin de complexiteit groot is en waar verloop van medewerkers ook groot is, zodat we voortdurend moesten nadenken over wie is op welk moment waar verantwoordelijk voor. En die situatie is opvallend genoeg onveranderd.

En nog belangrijker, realiseert deze autoriteit, het instituut of onderdeel van de gemeenschap zich dat het ook een Ereveld is, dat niet voor ons alleen belangrijk is, maar steeds meer vooral voor hen belangrijk is. Immers, het Ereveld symboliseert ook de enorme volhardendheid, de moed, het voortzettingsvermogen om de overheersers waarmee zij eeuwenlang te maken kregen, te kunnen bestrijden. De Stichting stond voor het type werken waarbij er, zoals al in 1976 bedacht en al toegepast, een gedeelde verantwoordelijkheid moest zijn

voor het herstel en het in stand houden van het Ereveld Peutjut na de Tsunami. Om dat zichtbaar te maken werd er eind februari 2005 direct na het eerste bezoek aan het rampgebied, gezocht naar een manier om deze samenwerking, gedeelde verantwoordelijkheid in feite, vorm te geven. Toenmalig voorzitter Luitenant-kolonel b.d. RobbertJan Nix en Vice-voorzitter Brigade-generaal b.d. Gerard Geerts gaven toen - samen met het bestuur - een belangrijke zet in die richting. Het resulteerde in een Memorandum of Understanding (MOU) tussen de provinciale en gemeentelijke overheden en onze stichting. Dit Memorandum zorgde ervoor dat de herstelwerkzaamheden van Aceh en de Stichting Peutjut-fonds goed kon verlopen. Dat lukte wonderwel heel snel. Daarmee was het ook mogelijk om vragen vanuit de Nederlandse kant, met name de Nederlandse Algemene Rekenkamer, afdoende te kunnen beantwoorden. Dat gaf ook de ruimte omdat wij ook fondsen in Nederland zouden kunnen benaderen om financieel te ondersteunen bij het herstel van Peutjut. Vanuit de gedachte, we gaan helpen, we gaan ondersteunen, we zorgen voor fondsen, maar ook voor de onderlinge verbinding tussen de verschillende lokale partijen, gingen we aan de slag. Zodra mogelijk hebben we lokale bouwbedrijven en lokale bouwkundigen erbij gehaald die we, mede dankzij de ongelofelijke inzet

Betrokken instanties en St. Peutjut-fonds

Rusdi Sufi

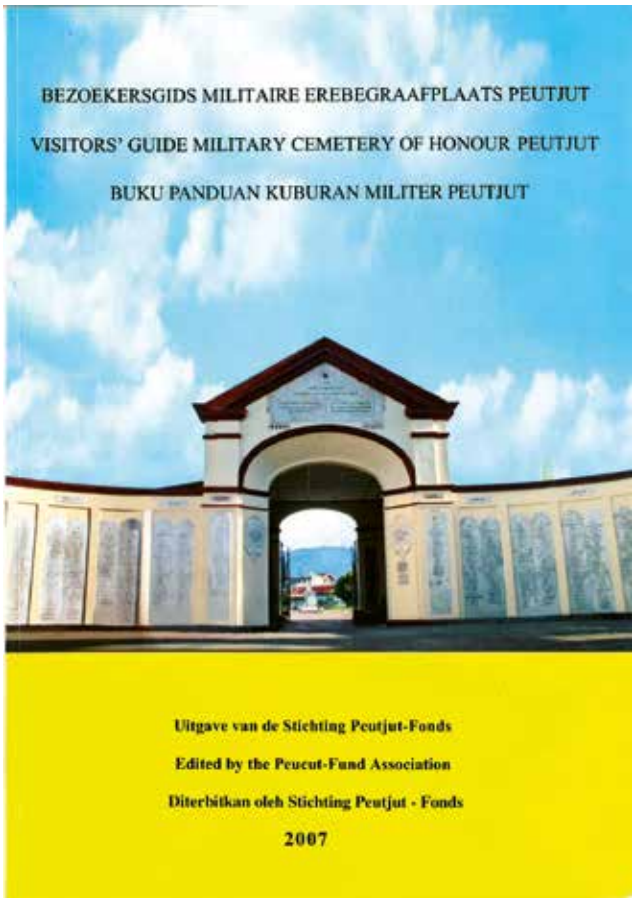
van onze lokale vertegenwoordiger Drs. Rusdi Sufi, konden realiseren. Rusdi Sufi was al jarenlang sinds 1976 betrokken vanuit zijn kennis van de historie van het gebied Aceh. Hij was ook docent aan de lokale universiteit en directeur van het PDIA, een provinciaal documentatiecentrum voor Aceh. Dit centrum was door de Tsunami helaas volledig verwoest en daardoor is ook heel veel lokale kennis van de historie van Aceh verloren gegaan. Dat de stichting daaraan moest bijdragen, was al duidelijk, alleen toen niet op welke manier.

Besloten werd ons eerst te richten op een inventarisatie van datgene wat verwoest was en wat aangepakt kon worden. Dat leidde tot de eerste beleidsvisie van de Stichting Peutjut-Fonds waarbij werd gefocust op het belangrijkste en meest voor de hand liggende gebied van het Ereveld, namelijk de Erepoort en het middengebied daarachter. Gebieden in het Ereveld wat verder weg lagen, werd voorlopig even on hold gezet, omdat de focus, zoals beschreven, zou liggen bij het middengebied achter de Erepoort.
Dat betekende nogal wat. Konden we dit eigenlijk wel alleen? Op welke manier zouden wij ook de Oorlogsgraven Stichting in Nederland en in Jakarta, kunnen betrekken bij de herstelwerkzaamheden van het Ereveld. Een tweede bezoek in 2005 zorgde ervoor dat er in Jakarta, op initiatief van de toenmalige Defensieattaché Kolonel Charles Kool, een ontmoeting plaatsvond met de directeur van de Oorlogsgraven stichting, Peter Steenmeijer. Een schot in de roos! Tijdens deze ontmoeting werd vooral gekeken naar wat we wel samen zouden kunnen doen. Niet voor de hand liggend omdat de Oorlogsgravenstichting zich in beginsel alleen richt op oorlogsgraven vanaf 1940, en het Ereveld Peutjut was van vóór die periode. Het was duidelijk dat onze eigen werkwijze, namelijk vooral ondersteuning bieden, ook financieel, bij het herstel van het Ereveld, onder meer door belangrijke delen van het veld dankzij in Nederlandse verworven financiële middelen te kunnen gaan herstellen, zou lukken. En we konden ook een beroep doen op de enorme expertise van de Oorlogsgravenstichting.

Het begin: 1976

Het werd ook duidelijk dat de in 1976 ingezette koers om gezamenlijk met de lokale autoriteiten en organisaties samen te werken, de juiste was; het Ereveld, waar zo'n 2.200 Nederlandse militairen begraven zijn, in een zodanige staat te brengen, dat de historie bewaard blijft en vooral dat er een plek is om de lokale generaties over de achtergronden te informeren, maar ook een plek om te herdenken en gedenken. Natuurlijk ontstonden er verschillen in de manier van optreden in de 50 jaar dat de stichting bestaat. Vooral de manier van werken en denken van de jaren van vóór de millenniumwisseling en de decennia daarna werden langzaamaan veranderd in een aanpak waar we als stichting de verantwoordelijkheid ook steeds meer en vooral steeds duidelijker neer gingen

leggen bij de lokale organisaties. De afgelopen jaren werd ook steeds vaker de vraag gesteld wat zij belangrijk vinden om te doen. Daarmee moesten we natuurlijk ook goed bedenken dat wij, komend vanuit Nederland, de echo van de voormalige kolonisator moesten vermijden. Het werd in de afgelopen jaren duidelijk dat de vaak genoemde (maar ook verguisde) heroïsche rol van de Nederlanders, niet uniek was. Immers van de zijde van de Atjehse tegenstander was ook veel moed te zien, het was tenslotte hun gebied. Dat erkennen en niet onze rol van toen verdedigen, die aanpak lukte wonderbaarlijk goed, we werden en worden steeds meer vanuit de lokale bevolking op een positieve manier aangesproken, waarbij zij vooral vonden dat wij nu niet alleen samen met hen keken naar wat er allemaal in het verleden was gebeurd, maar dat we samenwerkten aan het heden, het Ereveld Peutjut, en ook samen kijken naar de toekomst. De eerdergenoemde fysieke brug tussen het Tsunami museum en Peutjut, is het zichtbare teken van verbondenheid tussen het heden (de Tsunami) en het verleden (het Ereveld) en daarmee werd de rode draad die in 1976 werd neergelegd, tot en met het heden blijvend op hoofdlijnen gevolgd. Een discussie in 2019, ik was net voorzitter, met de directrice van het naast Peutjut liggende Tsunami-museum, maakte het punt – samen kijken - concreet. Zij stelde dat Nederland vooral blijft aangeven hoe moedig de Nederlandse militairen hebben gevochten. Hoeveel ze ervoor hebben moeten geven, maar ook – bijv. door middel van beeld (o.a. muurschilderingen noemde zij) – op vele plekken hun heroïsche daden werden weergegeven. Zij was niet ervan overtuigd dat wij, Nederlanders, zelfs nu nog, konden inzien hoe de bevolking van Aceh zich had verzet tegen Nederland, eigenlijk tegen elke overheerser. Ik heb haar de Bezoekersgids 2007 van Peutjut gegeven, waarin door de Brigade-generaal b.d. Gerard Geerts vijftig kenmerkende monumenten en/of graven op Peutjut zijn beschreven, in drie talen waaronder de Indonesische taal. Ik heb haar gevraagd alle beschrijvingen te voorzien van haar commentaar erop. Deze commentaren zou de stichting dan op de website publiceren, waardoor er naast onze beschrijvingen, ook de kant van Aceh zichtbaar zou worden. Na ongeveer een half jaar ontving ik een brief waarin zij stelde dat zij nog niet eerder zo'n neutrale beschrijving van gebeurtenissen had gelezen. Die aanpak lukte dus wederom goed, we werden ook steeds meer vanuit de lokale bevolking op een positieve manier aangesproken, waarbij zij vooral vonden dat wij nu niet alleen samen met hen keken naar wat er allemaal in het verleden was gebeurd, maar dat we samenwerkten aan het heden, het Ereveld Peutjut, en ook samen kijken naar de toekomst.

Bezoekersgids Peutjut

Bijzonder is ook dat er tussen Aceh en Nederland eigenlijk nooit een formele vredesovereenkomst is getekend. De Stichting Peutjut-fonds heeft toch op een hele bijzondere en zichtbare manier de verbinding tussen het verleden, het heden en de toekomst gerealiseerd. Vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid, van respect voor de gemeenschappelijke historie maar ook, vanuit het respect voor elkaar. Niet alleen waar we vandaan komen, ikzelf als vierde generatie, maar vooral vanuit de gedachte dat je met deze manier van samenwerken ook veel kunt bereiken.

Voor mij persoonlijk ook zeer apart. Natuurlijk waren er andere omstandigheden die golden bij de vier aaneengesloten generaties, maar de betrokkenheid bleef. Wellicht is het daarom ook, gezien de resultaten die we tot op heden hebben bereikt, en voor de komende jaren nog kunnen bereiken, voor mij ook een persoonlijke vredesmissie geworden.

Luitenant-kolonel b.d. Richard Rhemrev (voorzitter)

ONZE CONTACTEN IN ACEH

De Stichting Peutjut-Fonds heeft in Banda Aceh een aantal vaste aanspreekpunten, zowel personen, als organisaties. In dit artikel stellen wij hen aan u voor en lichten wij hun werkzaamheden toe.

Onze lokale vertegenwoordiger Salya Rusdi (links) en onze beheerder Amri (rechts)

Lokale vertegenwoordiger
Allereerst onze lokale vertegenwoordiger de heer mr. Salya (Adek) Rusdi. Al ruim 10 jaar is hij voor de Stichting Peutjut-Fonds ons vaste aanspreekpunt in Aceh. Hij onderhoudt namens ons contact met de lokale autoriteiten. Hij plant samen met de vertegenwoordiger van de Indonesische monumentenorganisatie het groot onderhoud en de restauraties op Peutjut. Namens de stichting besteedt hij de onderhoudswerkzaamheden aan bij een lokale aannemer en ziet hij toe op een correcte uitvoering van de werkzaamheden. Met onze lokale beheerder bespreekt hij de uitvoering van het dagelijks onderhoud en de ontvangst van aangekondigde bezoekers. Hij beheert onze lokale bankrekening en hij verricht de noodzakelijke betalingen. Ten slotte begeleidt hij in voorkomend geval de delegatie van het bestuur bij hun periodiek werkbezoek aan Peutjut.

Onze beheerder tevens onderhoudsman
De heer AMRI is inmiddels al bijna 40 jaar onze beheerder. Hij woont met zijn gezin op Peutjut in de portierswoning die naast/tegen de Erepoort is gelegen. AMRI is onze vaste onderhoudsman. Naast de uitvoering van het dagelijks onderhoud op Peutjut ontvangt hij ook bezoekers en wijst hen de weg op de Erebegraafplaats. Zijn vier kinderen zijn geboren en getogen op Peutjut. Zij spreken Engels en ondersteunen zo nodig de ontvangst van buitenlandse bezoekers.

Onze aanspreekpunten bij de Indonesische Monumentenorganisatie
De heer Adhi Suryana is ook al meer dan 10 jaar ons vaste aanpreekpunt bij de Indonesische monumentenorganisatie, de Balai Pelestarian Kebudayaan (BPK) I Aceh. Hij is binnen deze organisatie werkzaam als de specialist op het gebied van cultureel erfgoed. Zijn vakkennis is voor ons zeer waardevol. Hij adviseert ons al vele jaren met betrekking tot welke monumenten of welk deel van Peutjut extra onderhoud cq restauratie nodig heeft en hoe dit moet worden uitgevoerd. Samen met onze lokale vertegenwoordiger Salya Rusdi selecteren zij vervolgens een lokale aannemer en sturen deze aan. Ook stemt hij binnen zijn organisatie af welk deel van het onderhoud van Peutjut door hun organisatie en/of door de Gemeente Banda Aceh of door de Provicie Aceh kan worden uitgevoerd.

Onze lokale beheerder AMRI en zijn gezin tijdens ons werkbezoek in februari 2026

Bespreking op Peutjut met vertegenwoordiger BPK I, Adhi Suryana (links)

Binnen BPK I is ook de heer Heryatno (Yatno) als teamleider werkzaam. Hij woont in Sukaramai Village, de wijk net achter Peutjut en heeft mede daarom extra affiniteit met de Erebegraafplaats. De onderhouds-werkzaamheden die door medewerkers van BPK I op Peutjut worden uitgevoerd, worden door hem begeleid.

Onze vaste aannemer

Wij streven ernaar om voor de uitvoering van door ons gefinancierde aanvullende onderhouds- en restauratiewerkzaamheden zo mogelijk met een vaste (betrouwbare) aannemer zaken te doen. Wij laten ons daarbij adviseren door onze lokale vertegenwoordiger. De laatste jaren doen wij naar tevredenheid zaken met aannemer Zulkarnain (Bang Adun). Onze reguliere beheers- en onderhoudskosten financieren wij in principe vanuit onze donateursinkomsten. Daarboven proberen wij elk jaar een budget vrij te maken voor extra onderhoud en restauratie. Dit financieren wij dan vanuit de grotere giften die wij soms mogen ontvangen en/of door middel van extra fondsenwerving. Voor dit extra onderhoud cq restauratie hanteren wij het volgende stappenplan:

- Tijdens een werkbezoek wordt in samenspraak met onze lokale vertegenwoordiger en ons aanspreekpunt bij de Indonesische monumentenorganisatie een meerjaren onderhoudsplanning gemaakt.
- Per (jaar)project voeren zij vervolgens met de geselecteerde aannemer een detail survey uit en stellen de uit te voeren werkzaamheden vast.
- De aannemer stelt op basis hiervan een offerte op die met advies van onze lokale vertegenwoordiger aan ons bestuur wordt voorgelegd.
- Het bestuur van de stichting beslist cq stuurt bij.
- Onze lokale vertegenwoordiger besteedt vervolgens aan, controleert de uitvoering samen met de vertegenwoordiger van de Indonesische monumentenorganisatie en betaalt indien de uitvoering van de werkzaamheden in orde is bevonden (in fasen).
- Tijdens een eerstvolgend werkbezoek vindt finale controle van de uitgevoerde werkzaamheden plaats door een delegatie van het bestuur.

Bij de uitvoering van werkzaamheden door de lokale aannemer dringen wij erop aan om zo mogelijk ook werknemers uit het naast Peutjut gelegen Sukaramai Village te betrekken, om daarmee de band met onze buren extra te verstevigen.

Provincie Aceh

Ons aanspreekpunt bij de Provincie Aceh is het Bureau voor Cultuur en Toerisme, de Dinas Kebudayaan dan Parawisata Aceh (DKPA). Onder deze dienst valt ook het direct naast Peutjut gelegen Tsunami Museum. De voetbrug tussen Peutjut en het Tsunami Museum verbindt hier, zowel letterlijk als figuurlijk, cultuur en toerisme. Aan de provincie vragen

Onze lokale vertegenwoordiger op inspectie met de aannemer en onze aanspreekpunten bij BPK I

wij altijd om zich m.b.t. Peutjut te richten op het onderhoud van de infrastructuur van wegen, paden en afwatering. Dit laatste wordt vanwege de toename van de intensiteit van de regenbuien als gevolg van de klimaatverandering een steeds grotere uitdaging. De grote overstromingen in Noord-Sumatra als gevolg van de hevige regen werden vorig jaar zelfs wereldnieuws en heeft een groot beslag gelegd op de middelen van deze dienst.
Recent heeft de provincie op de oprijlaan van Peutjut echter toch nog lantaarnpalen met zonnepanelen geplaatst waardoor de entree tegenwoordig bij duisternis netjes verlicht wordt.

Gemeente Banda Aceh
Tot recent nam de gemeentelijke dienst Publieke Werken, de Dinas Kebersian dan Keindahan (DKK) een deel van het dagelijks onderhoud, zoals grasmaaien, voor haar rekening. Helaas liggen de prioriteiten van de gemeente op dit moment elders. Er vindt momenteel overleg plaats met de Indonesische monumentenorganisatie BPK I Aceh of zij met extra 'caretakers' kunnen bijspringen.

Horas Tours Medan
Al enkele decennia maakt het bestuur van de stichting voor haar reizen naar Aceh gebruik van de diensten van dit kleinschalig, maar zeer betrouwbaar reisbureau in Medan. Ook donateurs van onze stichting die een bezoek wilden brengen aan Peutjut en tevens ook aan Nood-Sumatra (bijvoorbeeld Lake Toba), hebben dankbaar van de diensten van dit reisbureau gebruikgemaakt. Het bureau is gespecialiseerd in individuele (rond) reizen in Nood-Sumatra. Ons aanspreekpunt bij dit reisbureau is mevrouw Christine Kowandi.
https://horastours.com/main/

Kolonel b.d. Charles Kool (vicevoorzitter) en Eerste luitenant b.d. Jan Warmoeskerken (penningmeester)

TERUGBLIK OP HET GEBRUIK VAN SOCIAL MEDIA

Als ik terugkijk op de afgelopen jaren bij Stichting Peutjut-Fonds, denk ik vooral aan alles wat we samen hebben bereikt. Er zijn mooie stappen gezet en er is hard gewerkt om de Erebegraafplaats Peutjut goed te blijven onderhouden en te behouden voor de toekomst.

Een aantal ontwikkelingen van de afgelopen jaren wil ik daarbij zeker benoemen.
Zo wordt er inmiddels een betere en duurzamere verfsoort gebruikt voor het onderhoud van de graven. Dat lijkt misschien een klein detail, maar juist bij een historische erebegraafplaats als Peutjut zijn dit soort keuzes belangrijk om het onderhoud op langere termijn goed te kunnen blijven uitvoeren.

Juist omdat het behoud van culturele waarde in Banda Aceh blijvende aandacht vraagt, is de inzet voor Peutjut belangrijk. Het gaat daarbij niet alleen om het onderhouden van de graven, maar ook om het zichtbaar houden van de historische betekenis van deze bijzondere plek.

Het zou natuurlijk fantastisch zijn als Peutjut in een later stadium, behalve op lokaal niveau ook op landelijk niveau officieel als cultureel erfgoed wordt erkend. Daarmee zou de bijzondere historische en culturele betekenis van de Erebegraafplaats Peutjut nog sterker worden onderstreept en hopelijk ook de verantwoordelijkheid voor het behoud ervan breder worden gedragen.

Ook praktisch zijn er het afgelopen jaar verbeteringen geweest. De toegangsweg naar Peutjut is inmiddels voorzien van een aantal solar-lantaarnpalen. Dat zorgt niet alleen voor meer veiligheid en toegankelijkheid, maar draagt ook bij aan de uitstraling van de begraafplaats in de avonduren. Misschien kan er in de toekomst ook nog worden gekeken naar verlichting aan de achterzijde van de Erebegraafplaats.

Er is een mooie verbinding gerealiseerd tussen het Tsunami Museum en de toegangsweg naar Erebegraafplaats Peutjut. Ook de waardevolle samenwerkingen met alle betrokken instanties dragen bij aan het behoud en onderhoud van deze bijzondere plek.

Zichtbaarheid, een belangrijke les voor de toekomst.
Naast deze concrete ontwikkelingen heeft het afgelopen jaar mij persoonlijk ook iets belangrijks geleerd, vooral als het gaat om de zichtbaarheid van de Stichting Peutjut-Fonds.

Voor mijn eigen bedrijf ben ik het afgelopen jaar veel actiever met Social Media bezig geweest. Daardoor heb ik zelf ervaren hoeveel tijd en energie erin moet worden gestoken, om daadwerkelijk nieuwe mensen te bereiken.

Een bericht plaatsen is eigenlijk maar een klein onderdeel. Je moet regelmatig zichtbaar zijn, verhalen vertellen, verschillende soorten content maken en steeds opnieuw proberen mensen te interesseren en betrokken te houden.

Deze ervaring heeft mij ook anders laten kijken naar de manier waarop wij Social Media voor het Peutjut-Fonds gebruiken.

Op dit moment plaatsen we ongeveer één keer per maand een bericht, vaak met een foto en een tekst. Daarmee houden we de mensen die ons al kennen op de hoogte, maar we bereiken hiermee onvoldoende nieuwe mensen. We hebben het afgelopen jaar dan ook te weinig nieuwe donateurs bereikt en ook de naamsbekendheid van Stichting Peutjut-Fonds is hierdoor onvoldoende gegroeid. Dit vind ik een belangrijk punt om eerlijk naar te kijken. Niet omdat de berichten geen waarde hebben gehad, maar omdat we moeten constateren dat deze manier van communiceren niet het resultaat heeft gebracht waarop we hadden gehoopt. Alleen zichtbaar zijn voor de mensen die ons al kennen, is iets anders dan daadwerkelijk nieuwe mensen bereiken en enthousiast maken voor het werk van Stichting Peutjut-Fonds.

Mijn eigen ervaring heeft mij laten zien dat Social Media veel meer vraagt dan alleen af en toe iets plaatsen. Het gaat om regelmaat, verschillende soorten content en vooral om te vertellen wat het verhaal is achter de stichting. Mensen willen zien wat er gebeurt, wie zich ervoor inzet, welke resultaten er worden bereikt en waarom het zo belangrijk is om deze bijzondere plek te behouden.

Daar zie ik voor onze Stichting Peutjut-Fonds nog een hele mooie kans. We hebben namelijk een verhaal te vertellen. Een verhaal dat rechtstreeks aansluit bij de doelstelling van de Stichting Peutjut-Fonds: het onderhoud en de restauratie van de Erebegraafplaats “Peutjut” in Banda Aceh, Indonesië, maar ook het bevorderen van de studie naar de geschiedenis, talen en cultuur van Aceh en het verspreiden van kennis over deze onderwerpen.

Juist die combinatie maakt het verhaal van Peutjut zo bijzonder. Het gaat niet alleen om het onderhouden van een historische begraafplaats, maar ook om het levend houden van de geschiedenis en het delen van kennis over Aceh. Daarin zit volgens mij veel meer dat we kunnen laten zien en vertellen dan we tot nu toe via onze Social Media hebben gedaan.

De verhalen zijn er namelijk volop. Over de mensen die op de Erebegraafplaats Peutjut begraven liggen, over de geschiedenis van de begraafplaats, over Aceh, maar ook over het huidige onderhoud en de mensen die zich daar dagelijks voor inzetten. Door die verhalen op een meer aansprekende en regelmatige manier te delen, kunnen we niet alleen onze bestaande achterban blijven informeren, maar hopelijk ook nieuwe mensen bereiken en hen laten zien waarom het werk van de Stichting Peutjut-Fonds zo waardevol is.

Geef het door!
Onze donateurs zijn voor ons van onschatbare waarde. Dankzij jullie kunnen we blijven werken aan het behoud van de Erebegraafplaats Peutjut en aan het doorgeven van de geschiedenis en de cultuur van Aceh.

Maar het behoud van geschiedenis gaat verder dan het bewaren van een plek. Het gaat er ook om dat het verhaal wordt doorgegeven aan de volgende generatie.
Begin daarom bij je eigen familie. Vertel het verhaal van Peutjut, deel wat je weet en maak ook de jongere generatie bewust van de geschiedenis die met deze bijzondere plek verbonden is.

Jullie als donateurs en familie zijn de ambassadeurs van onze Stichting Peutjut-Fonds.
Samen zorgen we ervoor dat de verhalen van het verleden, maar ook het heden niet verloren gaan, maar dat ze worden doorgegeven aan de generatie van morgen.

Voor mij is dit dan ook één van de belangrijkste lessen van het afgelopen jaar. Niet dat Social Media niet werkt, maar dat één bericht per maand simpelweg niet genoeg is als je daadwerkelijk meer mensen wilt bereiken, de naamsbekendheid van Stichting Peutjut Fonds wilt vergroten en nieuwe donateurs wilt bereiken.

Ik hoop dat we de komende tijd kunnen kijken hoe we hier op een manier die bij Stichting Peutjut-Fonds past, meer mee kunnen doen. Niet alleen om meer volgers te krijgen, maar vooral om meer mensen kennis te laten maken met het mooie en belangrijke werk dat we doen. Hoe meer mensen ons verhaal kennen en begrijpen waar Stichting Peutjut-Fonds voor staat, hoe groter uiteindelijk de kans is, dat zij zich betrokken voelen en ons willen steunen.

Samen bewaren we de geschiedenis en culturele waarde van Peutjut voor de toekomst!

Dank aan iedereen die Stichting Peutjut Fonds steunt en een warm hart toedraagt.

Mw. Shirley van Maanen (secretaris)

FINANCIËN EN DONATIES 50 JAAR STICHTING PEUTJUT FONDS

In 2012 nam ik de functie van penningmeester over van kolonel b.d. Guus Hes. Hij heeft jarenlang de financiën van de Stichting Peutjut-Fonds op nauwkeurige wijze bijgehouden. In verband met "verjonging" van het toenmalige bestuur, werd ik door de huidige vicevoorzitter benaderd met de vraag of ik interesse had deze functie over te nemen. Hiervoor werd ik eerst uitgenodigd om bij de jaarlijkse donateursdag van de Stichting Peutjut-Fonds aanwezig te zijn om nader kennis te maken met het bestuur. In principe hoefde ik er niet lang over na te denken en accepteerde het verzoek. De overname van alle financiële gegevens met Guus verliep soepel, voorspoedig en op een heel prettige wijze.

Na de overname ben ik begonnen met het digitaliseren van de financiën en overgegaan tot het internetbankieren. Hierbij is ons secretariaat de extra controlerende factor op de uitgaven van onze Stichting. Bij de overname van de financiën in 2012, zag ik het qua toekomst aanvankelijk somber in voor de Stichting. Er was voldoende cashflow, maar zonder extra financiële hulp zouden de werkzaamheden van de Stichting na circa vijf jaar mogelijk ten einde komen. Door de inspanningen van onze vicevoorzitter zijn er echter extra inkomsten gegenereerd in de vorm van subsidies van het toenmalige Prins Bernard Cultuurfonds.

Verder heeft de Stichting mede vanwege mooie donaties in de afgelopen jaren een goede buffer op kunnen bouwen om onze kosten in Aceh te kunnen betalen. Deze donaties bestonden uit structurele jaarlijkse donaties van een aanzienlijk bedrag en daarnaast mooie incidentele donaties, hetzij door een legaat, hetzij omdat iemand de Stichting een warm hart toedraagt. Uiteraard mogen we onze vaste donateurs die elke maand onze Stichting ondersteunen niet vergeten. Elke bijdrage is welkom om onze doelstellingen te kunnen verwezenlijken. Met deze donaties heeft de Stichting jarenlang extra restauraties en reparaties

Donateursdag 2022

kunnen uitvoeren waarvoor een dankbetuiging namens onze Stichting zeker op zijn plaats is.

Jaarlijks wordt er een donateursdag georganiseerd voor eenieder die geïnteresseerd is in onze Stichting en de Erebegraafplaats Peutjut. Tijdens deze dag wordt er een overzicht gepresenteerd van de laatste stand van zaken met betrekking tot het onderhoud van en de staat waarin Peutjut verkeert. Er wordt ook een gastspreker uitgenodigd die een actueel of geschiedkundig onderwerp in relatie tot Aceh ter sprake brengt.

De jaarlijkse donateursdag geeft het bestuur de gelegenheid om over de Erebegraafplaats te praten en zeker ook om onze bezorgdheid naar voren te brengen over het teruglopende aantal donateurs. We zien dat het aantal deelnemende gasten aan deze dag ook terugloopt en proberen dit weer te verhogen door gebruik van, onder andere, Sociale Media en onze website. Op deze wijze willen we meer bekendheid naar buiten brengen over onze Stichting en de Erebegraafplaats Peutjut.
Omdat ons vaste donateursbestand met de jaren terugloopt, blijft de behoefte aan extra subsidies bestaan om het beheer en onderhoud van de Erebegraafplaats ook in de toekomst te kunnen waarborgen. Het bestuur zal zich hiervoor blijven inzetten de komende jaren.

Onze lokale krachten in Aceh gaan met zorg om met onze financiën. Vanaf grote afstand houden we hier zoveel mogelijk controle op en tijdens de werkbezoeken worden de lokale financiën besproken. Ook in Indonesië gaan ze met de tijd mee. Waar in het verleden nog gebruik

werd gemaakt van “loonzakjes” en overschrijvingen vanuit Nederland via de welbekende girobetaalkaarten, gebeuren de betalingen nu ook grotendeels digitaal. Indien er behoefte is aan extra financiële ondersteuning voor een project, dan staat de overboeking binnen enkele dagen in Aceh. Natuurlijk vinden er nog steeds veel cash betalingen plaats met de bekende Rupiah biljetten. Dit biljet van 50.000 Rupiah mag echter niet meer gebruikt worden. Hier staat de afbeelding van de toenmalige President Soeharto op en die biljetten zijn allemaal uit de handel genomen. Ik ben nog in het bezit van een dergelijk biljet en beschouw het dan maar als een “collectors-item”.

50.000 Rupiah biljet

Bij grote restauraties en projecten schakelen we een lokale aannemer in die voor de Stichting alles in kaart brengt en vervolgens een offerte stuurt. Deze wordt dan bekeken door het bestuur voordat er een beslissing genomen wordt. Na de betaling ontvangen we dan een kwitantie met de bijbehorende officiële zegels.

Kwitantie met zegel

In 2026 heb ik samen met de vicevoorzitter Charles Kool een werkbezoek uitgevoerd aan de Erebegraafplaats. Het was voor mij circa twintig jaar geleden dat ik weer een bezoek bracht aan Aceh. Toen in de jaren na de Tsunami en de wederopbouw van het land en onze Erebegraafplaats, nu in een totaal andere setting. Het deed me deugd dat onze lokale krachten hun best doen om Peutjut te onderhouden. Echter, door wisselingen van personeel en beleid binnen de lokale overheidsinstanties, zijn ook zij soms machteloos bij gebrek aan hulp van die zijde. Er valt op dat vlak nog veel winst te behalen, waar het bestuur van de Stichting zeker haar verantwoordelijkheid zal nemen. Verder was het bijzonder om te zien dat Aceh netjes herbouwd was en een bezoek aan het naastgelegen Tsunami museum is aanbevelingswaardig, mocht u ooit in de gelegenheid zijn om Aceh te bezoeken.

Tijdens de wederopbouw na de Tsunami in 2006

Als penningmeester kreeg ik ook regelmatig de vraag wat mij aan de Stichting Peutjut bindt. Tijdens mijn eerste plaatsing als assistent Defensieattaché in Indonesië (1995-2000) had ik wel van Peutjut gehoord via de jaarverslagen die wij op de Defensieafdeling trouw mochten ontvangen. Verder was het “de ver van mijn bed show”, omdat wij geen bezoek mochten brengen aan Aceh en de focus in die periode lag op de Erevelden van de Oorlogsgravenstichting. Tijdens mijn tweede plaatsing in Indonesië (2003-2007) kreeg Zuidoost-Azië in 2004 te maken met een grote Tsunami, waarbij Aceh zeer hard werd getroffen. Naast de vele slachtoffers was er ook veel materiële schade, zo ook aan de Erebegraafplaats Peutjut. Tijdens mijn vele bezoeken aan Aceh in het kader van de wederopbouw, kreeg ik ook te maken met Peutjut. Hierdoor kreeg ik steeds meer gevoel bij deze bijzondere begraafplaats en vond dat dit in stand moest worden gehouden voor het nageslacht. Dat was ook de reden om de vacature van penningmeester te accepteren.

Later ben ik er ook achter gekomen dat mijn overgrootvader gedurende een periode van 13 jaar in Atjeh had gevochten en de Ridder Militaire Willemsorde had gekregen voor zijn inzet. Hij is uiteindelijk in 1942 in een Jappenkamp omgekomen aan dysenterie en begraven op het Nederlands Ereveld Kembang Kuning in Surabaya. Deze kennis maakt voor mij de cirkel rond en ik hoop dat onze bijzondere Stichting nog een lang leven beschoren blijft.

Eerste luitenant b.d. Jan Warmoeskerken (penningmeester)

Tijdens het werkbezoek 2026

Members of the Achenese resistance / Leden Atjehs verzet

Captain Ch. E. Schmid sitting in front of the brigade-detachment Tjalang (1929). Kapitein Ch. E. Schmid zittend voor het brigade-detachement Tjalang (1929)

STICHTING PEUTJUT-FONDS | DE BOGAERT 19 | 6983 HE DOESBURG
TELEFOON: 0313 - 477091 | EMAIL: INFO@PEUTJUT-FONDS.NL
WEBSITE: WWW.PEUTJUT-FONDS.NL | IBAN: NL31 INGB 0003 5646 00

VORMGEVING EN PRODUCTIE: HAMI DRUKKERS DOESBURG